

Mr Iwan Davies
Prif Weithredwr
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
Bodlondeb
Conwy
LL32 8DU

Cambrian Buildings
Mount Stuart Square
Cardiff CF10 5FL

Adeiladau Cambrian
Sqwâr Mount Stuart
Caerdydd CF10 5FL

17 Ebrill 2015

Annwyl Mr Davies

Hysbysiad ysgrifenedig ffurfiol a roddir o dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006: Gwybodaeth Ychwanegol Angenrheidiol

Hoffwn achub ar y cyfle hwn i ddiolch ichi unwaith eto am roi ymateb prydlon i'm Hanghenion Gweithredu, a gyhoeddwyd ochr yn ochr â chanfyddiadau fy Adolygiad o Gartrefi Gofal.

Erbyn hyn, rwyf wedi cael cyfle i adolygu pob ymateb gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad ac rwyf wedi amgáu fy arfarniad o'ch ymateb chi.

Os codoch chi gwestiynau penodol ynghylch fy Anghenion Gweithredu, mae fy ymateb i'r rhain wedi'i atodi.

Wrth ddadansoddi'r ymatebion a ddaeth i law, roeddwn i'n chwilio am sicrwydd, drwy'r wybodaeth a roddwyd a thrwy'r camau a oedd ar eu hanner neu yn yr arfaeth, y bydd fy Anghenion Gweithredu'n cael eu rhoi ar waith ac y bydd y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni.

Fel y gwelwch o'm dadansoddiad i, rwyf wedi nodi'n glir a yw pob elfen yn eich ymateb yn 'dderbyniol', yn 'rhannol' (angen rhagor o wybodaeth) neu'n 'annerbyniol'. Mae 'derbyniol' yn golygu bod lefel y sicrwydd sydd wedi'i roi imi ar sail yr wybodaeth a roddwyd yn ddigonol; mae 'rhannol' ac 'annerbyniol' yn golygu bod arna i angen rhagor o wybodaeth er mwyn cael fy sicrhau y bydd yr Angen Gweithredu'n cael ei roi ar waith ac y bydd y canlyniad arfaethedig yn cael ei gyflawni.

Pan wyf wedi dod i'r casgliad bod elfen yn eich ymateb naill ai'n rhannol neu'n annerbyniol, mae arna i angen rhagor o wybodaeth neu ymagwedd ddiwygiedig er mwyn cael fy modloni bod eich sefydliad eisoes yn cydymffurfio â'r Angen Gweithredu neu wedi ymrwymo i gymryd y camau angenrheidiol er mwyn cyflawni'r newid angenrheidiol. Dylech ddarparu'r wybodaeth hon imi erbyn **dydd Gwener 15 Mai 2015**, yn unol â'r amserlenni a bennir yn Neddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006. Os nad ydych yn glir ynglŷn ag unrhyw agwedd ar eich ymateb, yn arbennig felly beth fyddai'n rhoi'r lefel sicrwydd rwy'n chwilio amdani, neu os oes gennych gwestiynau manwl am yr Anghenion Gweithredu, mae croeso ichi gysylltu â mi.

O dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006, mae'n ofynnol imi gadw cofrestr o'r ymatebion i'm Hanghenion Gweithredu ac felly bydd yr holl ymatebion gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad yn cael eu cyhoeddi ar fy ngwefan ynghyd â'r dadansoddiad o bob ymateb. Byddaf hefyd yn cyhoeddi sylwebaeth gyffredinol ynghylch a ydw i'n credu, ar sail yr wybodaeth bellach a fydd yn dod i law, y bydd y newid yr wyf yn disgwyl ei weld ar ran pobl hŷn yn cael ei wireddu. Yn ychwanegol at gyhoeddi'r wybodaeth ar fy ngwefan, byddaf hefyd yn gwneud datganiad cyhoeddus ffurfiol, o ran trosolwg o'r camau sydd ar eu hanner a'r camau y mae'r cyrff unigol sy'n dod o dan yr adolygiad yn bwriadu eu cymryd.

Os oes arnoch angen rhagor o wybodaeth, cysylltwch â'm Cyfarwyddwr Llesiant a Grymuso, Daisy Cole, ar 08442 640670.

Yn gywir

Sarah Rochira
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy

Angen Gweithredu 1.6

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

1.6 Cynigir eiriolaeth annibynnol i bobl hŷn o dan yr amgylchiadau canlynol:

- pan fo pobl hŷn mewn perygl, neu yn dioddef camdriniaeth gorfforol, emosiynol, ariannol neu rywiol.
- lle mae cartref gofal yn cau neu berson hŷn yn symud oherwydd bod eu hanghenion gofal wedi newid.
- pan fo person hŷn angen cymorth i'w helpu i adael yr ysbyty.

Yn achos y rhai sydd â chapasiti anwadal neu anawsterau cyfathrebu, dylai hwn fod yn eiriolaeth na chyfarwyddir.

Pan fo pryderon cynyddol ynglŷn â chartref gofal, mae'n rhaid i breswylwyr gael mynediad i eiriolaeth na chyfarwyddir.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos rhywfaint o ymwybyddiaeth o rôl eiriolwyr ac yn cyfeirio at gytundeb gydag Age Connects i ddarparu gwasanaethau Eiriolaeth Annibynnol yn benodol i bobl hŷn. Ond, dydy'r Awdurdod Lleol ddim yn nodi'r math penodol o wasanaeth a ddarperir nac o dan ba amgylchiadau y byddai galw ar y gwasanaeth. Yn hyn o beth, dydy'r ymateb ddim yn delio'n uniongyrchol â'r Angen Gweithredu.

Mae angen eglurhad hefyd ynghylch datganiad yr Awdurdod Lleol bod y gwasanaeth hwn ar gael i breswylwyr sy'n talu ffioedd llawn. Mae'r elfen hon o'r ymateb yn awgrymu nad ydy'r ddarpariaeth gyfredol yn diwallu anghenion hunan gyllidwyr.

Gellid gwella'r ymateb ag eglurhad ynghylch y staff sydd wedi'u hyfforddi i ddeall materion galluedd meddyliol o ran sut y mae'r hyfforddiant hwn wedi gwella'r deilliannau i bobl hŷn.

Ar y cyfan, mae'r Awdurdod Lleol yn dangos dealltwriaeth o'r angen am ddarpariaeth Eiriolaeth Annibynnol a'r amrediad sydd ar gael, ond mae angen rhagor o wybodaeth i roi sicrwydd y bydd yr Awdurdod Lleol yn gallu cyflawni'r Angen Gweithredu mewn gwirionedd.

Angen Gweithredu 2.2

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

2.2 Mae gan bobl hŷn fynediad i wasanaethau arbenigol a, phan fo hynny'n briodol, i ofal amlddisgyblaethol a ddyluniwyd i gefnogi adsefydlu yn dilyn cyfnod o afiechyd.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos nad oes ganddo bolisi penodol yn ynghylch gofal amlddisgyblaeth na bod anghenion penodol wedi'u nodi mewn Cynlluniau Gofal unigol. Ond, mae'r ymateb yn datgan hefyd fod yr Awdurdod Lleol yn gweithredu gwasanaeth ail-alluogi amlddisgyblaeth a bod hwnnw ar gael i bob person hŷn waeth beth fo'i ddeiliadaeth.

Rydym yn croesawu'r ffaith bod yr Awdurdod Lleol yn mynd ymlaen i ddatgan ei fod yn ystyried defnyddio grŵp craidd Partneriaeth Un Conwy i Bobl Hŷn er mwyn cefnogi gwaith partneriaeth pellach yn y maes hwn.

Fe allai'r Awdurdod Lleol fod wedi gwneud eu cysylltiad â'r Bwrdd Iechyd Lleol yn gliriach wrth ymateb i'r angen hwn; ond, mae'r ymateb yn datgan bod angen i'r Byrddau Iechyd gymryd camau ac y bydd yr Awdurdod Lleol yn cyfrannu lle bo'n briodol.

Byddai'r ymateb yn well pe bai yna ddadansoddiad byr o'r ddarpariaeth gyfredol ac o unrhyw gynlluniau gweithredu sy'n anelu at fynd i'r afael â bylchau a diffygion, a'r rheiny'n cynnwys llinellau amser clir ac enwau swyddogion atebol.

Angen Gweithredu 3.2

Casgliad Cychwynnol - Annerbyniol

3.2 Mae holl weithwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia sylfaenol fel rhan o'r drefn gynefino, ac mae'r holl staff gofal a rheolwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia ychwanegol yn barhaus fel rhan o ddatblygu eu sgiliau a'u cymhwysedd, ac mae hyn yn elfen benodol o oruchwyllo ac asesu perfformiad.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos dealltwriaeth gyfyngedig o bwysigrwydd hyfforddiant dementia gan ddatgan bod Hyfforddiant Dementia "ar gael" i'r staff ac nad yw'n orfodol. Ymddengys bod rhywfaint o ddiffyg dealltwriaeth hefyd ynghylch amrediad a phriodoldeb hyfforddiant dementia.

Mae'r ffaith bod yr Awdurdod Lleol yn gweithio gyda phartneriaethau cenedlaethol a rhanbarthol Heneiddio'n Dda yng Nghymru i ddatblygu Cymunedau Cefnogi Dementia a fydd yn cynnwys hyfforddiant ynghylch deall dementia i'w groesawu. Ond dylai'r ymateb fod yn glir ynghylch sut mae'r Awdurdod Lleol yn ymateb i'r Angen penodol er mwyn sicrhau bod y gweithlu cartrefi gofal yn derbyn cefnogaeth i alluogi pobl sydd â dementia i fyw bywyd o'r ansawdd orau mewn cartrefi gofal.

Mae'r ymateb yn nodi nad ydy'r Awdurdod Lleol wedi cynnal dadansoddiad o'r hyfforddiant dementia a gynigir ar hyn o bryd a'i arwyddocâd i gartrefi gofal. Mae'n hanfodol bod yr Awdurdod Lleol yn cofnodi ffigurau o ran y nifer sy'n derbyn hyfforddiant.

Er hynny, byddai'r ymateb yn well pe bai yna gynllun gweithredu, llinell amser ac enwau swyddogion atebol i ddarparu sicrwydd y bydd yr Angen hwn yn cael ei gyflawni.

Angen Gweithredu 3.3

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

3.3 Dylid cymryd camau o ddifrif i annog defnyddio cynlluniau cyfeillio mewn cartrefi gofal, yn cynnwys prosiectau pontio'r cenedlaethau, a chefnogi preswylwyr i ddal eu gafael ar gyfeillgarwch sy'n bodoli. Mae'n rhaid i hyn gynnwys sicrhau mynediad parhaus i gefnogaeth sy'n

seiliedig ar ffydd ac i gymunedau diwylliannol penodol.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos rhywfaint o ddealltwriaeth o bwysigrwydd cyfeillio, ond mae hyn yn gyfyngedig i gynllun cyfeillio sy'n cael ei redeg gan y Groes Goch. Mae'n fater o bryder hefyd nad ydy'r broses o fonitro'r defnydd ar y cynllun mewn cartrefi gofal wedi'i gwblhau.

Rydym yn croesawu'r ffaith bod yr Awdurdod Lleol yn nodi y bydd yn defnyddio profiad y trydydd sector i ddatblygu rhaglen hyfforddi. Er hynny, heb fanylion pellach fe fyddai asesu ei berthnasedd i bobl hŷn yn anodd.

Byddai'r ymateb yn well pe bai yna gynllun gweithredu, llinell amser ac enwau swyddogion atebol i roi sicrwydd y bydd yr Angen hwn yn cael ei gyflawni.

Angen Gweithredu 5.6

Casgliad Cychwynol - Derbyniol

5.6 Sefydlu Cynllun Gwella Cenedlaethol er mwyn gwella cartrefi gofal ble mae Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd ac AGGCC wedi nodi ffactorau risg sylweddol a/neu barhaus ynghylch yr ansawdd bywyd neu'r gofal a ddarperir i breswylwyr a/neu dorri hawliau dynol o bosibl.

Dylai'r tîm gwella cenedlaethol ddefnyddio rheolwyr cartrefi gofal profiadol, yn ogystal ag ymarferwyr eraill, er mwyn darparu cefnogaeth ddwys a thrawsffurfiol er mwyn codi safonau ansawdd bwyd a gofal i breswylwyr yn ogystal ag atal a lliniaru risgiau i ddiogelwch yn y dyfodol.

Dylai'r gwasanaeth hefyd ddatblygu ystod o adnoddau a deunyddiau hyfforddi er mwyn cynorthwyo cartrefi gofal sy'n dymuno gwella o ran hunanddatblygu a gwelliannau parhaus.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol yn dangos parodrwydd i gydymffurfio â'r gofyniad i weithio i ddatblygu Gwasanaeth Gwelliant Cenedlaethol.

Mae'r ymateb yn cyfeirio hefyd at Raglen Trawsnewid a Moderneiddio Conwy lle bydd yr Awdurdod Lleol yn ceisio gwella'r dulliau monitro cyfredol.

Angen Gweithredu 6.2

Casgliad Cychwynnol - Annerbyniol

6.2 Dylai darparwyr cartrefi gofal, comisiynwyr ac AGGCC ddatblygu ffyrdd anffurfiol a systematig o sicrhau eu bod yn deall ansawdd bywyd pobl hŷn yn well, drwy wrando arnynt yn uniongyrchol (nid drwy gwynion ffurfiol) a sicrhau y gweithredir ar y pryderon a leisir ganddynt.

Dylai adroddiadau blynyddol gael eu llunio ar sut mae adborth parhaus pobl hŷn wedi'i ddefnyddio i sbarduno gwelliant parhaus (gweler cam 6.10).

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos diffyg dealltwriaeth ynghylch pwysigrwydd gwrandao ar leisiau pobl hŷn a sicrhau bod camau'n cael eu cymryd ynglŷn â'r materion a godir.

Dydy'r ymateb ddim yn cyfeirio at ansawdd bywyd nac at leisiau pobl hŷn yn llywio'r gwaith comisiynu a'r gwaith monitro contractau; mae'n cyfeirio'n unig at Rwydwaith Cyfranogi Conwy sy'n cyfeirio at nifer o grwpiau defnyddwyr ac nid at breswylwyr yn benodol.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol yn cyfeirio hefyd at Fforwm Age Connects, ond dydy'r cyfeiriad ddim yn dweud sut mae'r berthynas yn gweithio'n ymarferol na pha ddeiliannau sy'n cael eu cyflawni.

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod bod angen cynyddu cyfranogiad defnyddwyr gwasanaethau preswyl ond dim ond at ad-drefnu ac adolygu Fforymau y mae ei ymateb yn cyfeirio heb gynnwys unrhyw fanylion penodol.

Mae'r ymateb yn cyfeirio hefyd at drefnu timau gwaith cymdeithasol ar lefel leol er mwyn datblygu cysylltiadau gwaith â rheolwyr cartrefi gofal i wella'r cyfathrebu. Er bod hyn i'w groesawu, dydy e ddim yn cyfeirio at yr Angen Gweithredu o wrando a gweithredu ar leisiau pobl hŷn a chymryd camau ynglŷn â nhw. Byddai'r ymateb yn well pe bai yna ddadansoddiad o'r sefyllfa gyfredol, cynllun gweithredu, llinell amser ac enwau swyddogion atebol i roi sicrwydd y bydd yr Angen hwn yn cael ei gyflawni.

Angen Gweithredu 6.7

Casgliad Cychwynnol – Annerbyniol

6.7 Datganiadau Ansawdd Blynyddol yn cael eu cyhoeddi gan Gyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol mewn perthynas ag ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal a gomisiynir a chartrefi gofal yr Awdurdod Lleol. Dylai hyn gynnwys:

- argaeledd eiriolaeth annibynnol mewn cartrefi gofal
- ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn, yn cynnwys cyfeiriad penodol at
- bobl hŷn sy'n byw â dementia a/neu sy'n colli defnydd o synhwyrâu
- sut mae hawliau dynol pobl hŷn yn cael eu cynnal mewn cartrefi gofal ar draws yr Awdurdod Lleol safbwyntiau pobl hŷn, eiriolwyr ac aseswyr lleyg ynghylch yr ansawdd bywyd a'r gofal a ddarperir mewn cartrefi gofal
- lleoliad daearyddol cartrefi gofal

Dylai manylion ychwanegol ynghylch gofynion adrodd yn ôl gael eu cynnwys fel rhan o'r Bil Rheoleiddio ac Archwilio.

Dydy ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn ddim yn ymrwymo i gynhyrchu Datganiadau Ansawdd Blynyddol, nac ychwaith yn cyfeirio'n uniongyrchol atyn nhw. Yn hytrach, mae'r ymateb yn cyfeirio at ffactorau sydd fel pe baen nhw heb gysylltiad, megis Rhaglen Trawsnewid Conwy a

rôl Rheolwyr Adrannau mewn perthynas â'r Trydydd Sector a'r Sector Annibynnol.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol hefyd yn datgan y dylai'r wybodaeth angenrheidiol fod ar gael i'r Cyfarwyddwr trwy'r Cynlluniau Gofal Cleientiaid Cofnodedig, gwybodaeth leol arweinydd y tîm, adborth y tîm monitro ac adroddiadau AGGCC. Ond, does yna ddim manylion ynghylch a fydd y Cyfarwyddwr yn cyhoeddi Datganiadau Ansawdd Blyneddol ai peidio. Fe fydd angen delio'n uniongyrchol â'r Angen Gweithredu hwn er mwyn i'r ymateb hwn gydymffurfio ag Angen Gweithredu'r Comisiynydd.